

2. Project CT-Tech. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Terrorism/Counter-terrorism-projects/Project-CT-Tech>.

3. Criminal intelligence analysis. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>.

4. Europol Analysis Projects. URL: <https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/europol-analysis-projects>.

5. Hundreds arrested and millions seized in global INTERPOL operation against social engineering scams. URL: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2022/Hundreds-arrested-and-millions-seized-in-global-INTERPOL-operation-against-social-engineering-scams>.

6. Using biometric data to strengthen border security. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Terrorism/Counter-terrorism-projects/HOTSPOT>.

7. USD 11 million in illicit medicines seized in global INTERPOL operation. URL: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2022/USD-11-million-in-illicit-medicines-seized-in-global-INTERPOL-operation>.

Невмержицький Сергій Миколайович,
старший викладач спеціальної кафедри № 6
Навчально-наукового інституту державної
безпеки Національної академії Служби
безпеки України;

Волков Михайло Сергійович,
старший викладач спеціальної кафедри № 6
Навчально-наукового інституту державної
безпеки Національної академії Служби
безпеки України

ОПЕРАТИВНИЙ, ТАКТИЧНИЙ І СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ГОЛОВНИЙ СЕГМЕНТ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ У КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНИЙ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сьогодення вимагає від Служби безпеки України та інших правоохоронних органів України активного вдосконалення нових форм проведення спеціальних операцій в контррозвідальній та оперативно-розшуковій діяльності з використанням форм та методів кримінального аналізу, який буде діяти на упередження та нівелювання існуючих актуальних загроз національній безпеці і обороні України.

Любому контррозвідальному чи оперативно-розшуковому заходу передусє аналіз, який може мати як оперативний, тактичний чи стратегічний характер, що включають в себе мету, завдання та ціль.

Реалізація завдань, перетворення цілей на результати в ОРД здійснюються через оперативно-розшукові заходи, в КРД через

контррозвідувальні заходи, а у кримінальному процесі – через слідчі дії. Тому, з теоретичної і практичної точки зору, здійснення спеціальних операцій у вищезазначених формах має абсолютно різну мету та завдання.

Метою й завданнями ОРД зумовлюються метою й завданнями кримінального процесу, але не зводяться лише до останніх, оскільки на ОРД крім іншого, покладено функції запобігання злочинам [1]. Метою ОРД є попередження й припинення злочинів і сприяння оперативно-розшуковими засобами реалізації мети й завдань кримінального судочинства, а її завданнями – пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб і груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, встановлення й розшук таких осіб та груп для досягнення мети ОРД, а також мети й завдань кримінального судочинства.

Метою кримінального процесу є розв’язання соціально-правового конфлікту, що виник у зв’язку із заподіянням злочином шкоди особі, суспільству та державі, на підставі істини, встановленої кримінальним провадженням [7, с. 167]. Завданнями кримінального процесу є: захист прав і законних інтересів осіб, яким злочином завдано шкоду, та недопущення незаконного і необґрунтованого кримінального провадження, пред’явлення обвинувачення, засудження, обмеження прав та свобод людини [7, с. 169].

На думку багатьох практиків, існуючі положення Кримінального процесуального кодексу України зневілювали саму суть проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, підмінивши їх негласними слідчими (розшуковими) діями, що не відповідають духу оперативності, актуальності, своєчасності, упереджувальності, прогнозованості, звужуючи оперативні та контррозвідувальні заходи та терміни їх виконання, а також, на жаль, прийняття лише тих даних у якості речових доказів, котрі були отримані саме в рамках кримінального провадження.

Нажаль, вітчизняне законодавство не дає чіткого визначення поняття спеціальна (спеціальні) операція(ї) та їх перелік [3–7].

Відсутність нормативно-правового визначення – спеціальна (спеціальні) операція(ї), а також дієвого механізму їх застосування, унеможливило у повному обсязі оцінювати ризики та загрози в Україні через призму оперативного, тактичного й стратегічного аналізу та своєчасно їм протидіяти.

Таким чином, настає правове питання чіткого визначення поняття спеціальна (спеціальні) операція(ї), їх вичерпний перелік за формами застосування (ОРД, КРД, кримінальний процес).

На наш погляд, до вказаного переліку також треба включити ще й такі спеціальні операції як «квартира пастка» та «розкладання».

Проведення спеціальної операції є безпосереднім засобом виконання завдання і досягнення мети як ОРД, КРД, так і кримінального процесу. Їх сутність, механізм практичної реалізації та зміст результатів у межах кожної з названих діяльнісних систем є

однаковими. Юридична форма буде різною залежно від сфери застосування: в ОРД – оперативно-розшукова операція; в КРД – контррозвідувальна операція, у кримінальному процесуальному процесі – негласні слідчі (розшукові) дії. Вказана операція може проводитись як самостійно, так і в комплексі з іншими операціями та оперативно-розшуковими заходами, що можуть бути складовими частинами єдиного оперативно-розшукового задуму та заходу, де оперативний працівник чи конфідент, самостійно чи за участю інших оперативних працівників й конфідентів, за санкцією слідчого судді, приймає участь у вказаних операціях, а саме, діє відповідно до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Виходячи із організації та тактики, спеціальна (спеціальні) операція(ї) потребує тривалішої підготовки, ретельного планування, легендування, проведення додаткових оперативно-розшукових і контррозвідувальних заходів щодо перевірки легенди, навчання оперативного співробітника чи конфідента та застосування спеціальних оперативно-технічних засобів.

Залежно від юридичної форми виконання, спеціальна операція набуває різного статусу, що втілюється у визначенні законом різних суб'єктів ініціативи, його застосування та санкціонування, різних правових наслідків на його проведення.

Перелік та класифікація таких спеціальних операцій повинні бути регламентовані та чітко визначені в Законах України «Про контррозвідувальну діяльність» та «Оперативно-розшукову діяльність».

Список використаних джерел

1. Погорецький М.А. Мета і завдання оперативно-розшукової діяльності. *Проблеми законності* : Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. Х, 2004. Вип. 70. С. 95–103.

2. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. Х. : Арсіс, ЛТД, 2007. 576 с.

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України // ВВР України, 1992, № 22, п. 5, 7-1, 20 ст. 8.

4. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України // ВВР України, 2003, № 12, п. 3 ст. 7.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України // ВВР України, 2013, № 9–13, п.п. 3, 4 ст. 271, ст. 272, ст. 273.

6. Кримінальний кодекс України // ВВР України, 2001, № 25–26, ст. 43.

7. Про Службу безпеки України : Закон України // ВВР України, 1992, № 27.